

Justitieutskottets betänkande

1982/83:25

om anslag till kriminalvården (prop. 1982/83:100 bil. 4, E, jämte motioner)

ANDRA HUVUDTITELN

Kriminalvården

1. **Kriminalvårdsstyrelsen.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1982/83:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) under punkt E 1 (s. 88 och 89) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Kriminalvårdsstyrelsen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 79 909 000 kr.

2. **Kriminalvårdsanstalterna.** Regeringen har under punkt E 2 (s. 89–94) föreslagit riksdagen att dels godkänna den i propositionen beräknade driftstaten för förvaltning av fastigheter, dels till Kriminalvårdsanstalterna för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 222 561 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:715 av Kersti Johansson m. fl. (c) hemställs att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en utvidgning av verksamheten med kriminalvård i familj i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83:887 av Per Israelsson m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen vid sin behandling av proposition 1982/83:100 Bilaga 4 Justitiedepartementet E 2 beslutar avslå förslaget att frivårdshotellen i Norrköping, Örebro och Sundsvall samt inackorderingshemmet i Västerås används som anstalter/anstaltsavdelningar och i stället beslutar att dessa resurser skall förbli kvar inom frivården,

2. att riksdagen, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om frivårdens resurser och narkotikaproblemen vid anstalterna (delvis).

I motion 1982/83:1592 av Gunilla André m. fl. (c) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att anta bifogat¹ förslag till ändring av 7 § lagen om kriminalvård i anstalt (yrkande 10).

¹ Motionärernas förslag till lagtext återfinns i reservation nr 2.

I motion 1982/83:2112 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga,

– att riksdagen hos regeringen begär förslag till skärpning av permissionsrestriktionerna för narkotikabrottslingar på kriminalvårdsanstalter (yrkande 3),

– att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kontrollen av besökande till narkotikabrottslingar på kriminalvårdsanstalt bör väsentligt skärpas (yrkande 4).

I motion 1982/83:2158 av Bertil Lidgard m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga,

– att riksdagen hos regeringen anholder att åtgärder vidtas för att bilaterala avtal med stöd av 1970 års europeiska konvention om brottmålsdoms internationella rättsverkningar bringas i tillämpning (yrkande 1),

– att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att permissionsutredningens förslag angående åtgärder för att få narkotikafria kriminalvårdsanstalter bör genomföras (yrkande 2).

Utskottet

Medelsberäkningen

Regeringens förslag till medelsberäkning under denna punkt innebär en ökning av anslaget med drygt 94,6 milj. kr. i förhållande till anslaget för innevarande budgetår; totalt föreslås ett anslag av 1 222 561 000 kr. Förslaget innebär vidare att antalet tjänster inom anstaltsorganisationen ökas med 126,5; 138,5 nya tjänster tillförs och 32,5 tjänster dras in samtidigt som från frivården överförs 20,5 tjänster med anledning av att bl. a. frivårdshotell inlemmas i anstaltsorganisationen.

Bakgrunden till regeringens förslag till medelsberäkning är den oroande beläggningssituationen på anstalterna och häktena. Antalet fängelsedömda som togs in på kriminalvårdsanstalt under åren 1977 och 1978 utgjorde 9 742 resp. 10 547. Motsvarande siffror för åren 1979–1981 var 10 822, 12 054 och 13 234. Ökningen under år 1981 uppgick till ca 10 %. Även de genomsnittliga strafftiderna har ökat: den sammanlagda strafftiden som skulle avtjänas var för nyintagna år 1981 ca 14 % längre än under år 1980. Medelbeläggningen vid anstalterna har under den senaste treårsperioden ökat med ca 11 %. Antalet personer som genom lagakraftvunnen dom har dömts till fängelse och som i frihet avvaktar anstaltsplacering har på ett par år fördubblats.

På grund av den ansträngda beläggningssituationen har under större delen av år 1982 omkring 175 tidigare stängda anstaltsplatser fått hållas öppna. En avdelning med 9 platser för kvinnor har under året öppnats vid Österåkersanstalten. Sammanlagt 46 platser vid tidigare frivårdsanläggningar (frivårdshotellen i Norrköping, Örebro och Sundsvall samt inackorderingshemmet i Västerås) har tagits i bruk som anstaltsplatser under hösten 1982. En ny

lokalanstalt i Huddinge har öppnats i mars 1983.

Även på häktena är situationen mycket besvärlig. Där har medelbeläggningen ökat med ca 33 % under den senaste treårsperioden. Speciellt besvärlig är häktessituationen i södra Sverige och i Stockholmsområdet.

Departementschefen framhåller att prognoserna tyder på att anstaltsbeläggningen kan komma att öka kraftigt under den närmaste femårsperioden trots de lättnader i beläggningstrycket som blir följderna av de föreslagna ändringarna beträffande reglerna om villkorlig frigivning m. m. (prop. 1982/83:85, JuU 26).

Utskottet nödgas konstatera att medelsberäkningen till kriminalvårdsanstalterna måste dikteras av det statsfinansiella läget. Även om relativt stora resursförstärkningar sker innebär förslagen i budgetpropositionen endast en marginell förbättring av situationen på anstalterna och häktena. Från beläggningssynpunkt kan således förhållandena antas komma att vara bekymmersamma även under den närmaste framtiden. Utskottet anser sig dock böra godta regeringens förslag till medelsberäkning.

Utskottet har ingen erinran mot den i propositionen beräknade driftstaten för förvaltning av fastigheter.

Åtgärder mot narkotikaproblemen m. m.

Frågor som har anknytning till narkotikaproblemen vid kriminalvårdens anstalter tas upp i fyra motioner. I motion 887 anförs att det inte räcker bara med kontrollåtgärder för att komma till rätta med narkotikaproblemen, utan att det också behövs vårdinsatser för de intagna som missbrukar narkotika.

I motion 1592 förespråkas en ändring i de regler om särbehandling som finns i 7 § tredje stycket lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt. Den i motionen föreslagna ändringen syftar till att vidga bestämmelsens tillämpningsområde till att avse även andra intagna än dem som dömts för grov narkotikabrottslighet. I motion 2112 begärs en skärpning av permissions- och besöksreglerna beträffande narkotikabrottslingar. I motion 2158 hemställs att man genomför permissionsutredningens förslag till åtgärder för att få narkotikafria kriminalvårdsanstalter.

Utskottet vill till att börja med framhålla att narkotikasituationen vid kriminalvårdens anstalter alltjämt utgör ett svårbemästrat problem för kriminalvården. Man brukar räkna med att 25–30 % av alla intagna på anstalterna är narkotikamissbrukare omedelbart innan verkställigheten påbörjas. De lokala variationerna är dock stora. Av dem som avtjänar fängelsestraff är mellan 1/4 och 1/3 dömda för narkotikabrottslighet.

Stora ansträngningar görs för att komma till rätta med narkotikasituationen vid anstalterna. Ett självklart riktmärke för dessa är, såsom utskottet tidigare har framhållit, att intagna utan narkotikaproblem inte skall behöva komma i kontakt med narkotika, att missbrukare avskärs från tillförsel av

droger och att intagna förhindras att bedriva narkotikahandel inom anstalterna och ute i samhället (JuU 1980/81:35, rskr 378 och JuU 1981/82:44, rskr 272).

I enlighet med beslut vid riksmötet 1977/78 sker i mån av möjligheter differentiering av de intagna med hänsyn till narkotikaberoende. Sedan flera år pågår ett projekt för behandling av narkotikamissbrukare vid kriminalvårdsanstalten Österåker. För projektet disponeras f. n. ca 50 platser vid anstalten. S. k. narkotikafria avdelningar har inrättats vid kriminalvårdsanstalterna Hall, Hinseberg, Härlanda och Malmö, omfattande sammanlagt 60 platser. Även på annat sätt görs försök att åstadkomma en differentiering. En betydande andel av de personer som dömts till mycket långa fängelsestraff för grova narkotikabrott är sålunda intagna på någon av de tre specialavdelningarna vid kriminalvårdsanstalterna Hall, Kumla och Norrköping. – Kriminalvårdsstyrelsen har i särskild ordning tillförts resurser bl. a. för utvärdering av verksamheten med narkotikafria avdelningar och för inrättande av ett rapporteringssystem rörande narkotikamissbruket vid anstalterna (se prop. 1981/82:143 s. 115 f).

Också de placeringar av missbrukare på behandlingshem och inom familjevård som sker med stöd av 34 § lagen om kriminalvård i anstalt kan betraktas som en differentieringsåtgärd. I genomsnitt är omkring 60 missbrukare placerade utom anstalt enligt detta lagrum. Här bör slutligen också nämnas den särskilda försöksverksamhet som i Stockholms och Uppsala län pågått med s. k. kontraktsvård för narkotikamissbrukare som har begått brott.

Möjligheterna att differentiera de intagna efter narkotikaberoende och behandlingsbehov är i hög grad beroende av beläggningssituationen inom kriminalvården. Denna är som förut sagts f. n. mycket ansträngd. Anstalternas utformning och karaktär är i sammanhanget också av stor betydelse. De nya lokalanstalter som efter hand färdigställs är på grund av bl. a. sina små avdelningar särskilt ändamålsenliga från differentieringssynpunkt. Också på vissa slutna rixanstalter inrättas mindre avdelningar (se prop. 1981/82:141, JuU 49).

Bl. a. i syfte att underlätta en ändamålsenlig differentiering har statsmakterna med verkan fr. o. m. den 1 januari 1981 infört möjlighet att förelägga en intagen att avlämna urinprov även om det inte finns någon konkret misstanke om att han är narkotikapåverkad. Även på annat sätt har kontrollen förstärkts. Bl. a. gäller detta rutinerna för visitationer. De sju s. k. visitationspatrullerna har utrustats med egna narkotikahundar. Verksamheten har därigenom kunnat göras effektivare.

Genom lagstiftning förra året har möjligheterna att komma till rätta med narkotikaproblemen avsevärt förbättrats (SFS 1982:401). Sålunda har med verkan fr. o. m. den 1 oktober 1982 skett en skärpning av verkställighetsreglerna för vissa narkotikabrottslingar i fråga om bl. a. placering på anstalt och möjligheter till permission (se närmare härom i det följande).

Det skall i sammanhanget också nämnas att det sedan år 1981 finns en särskild ledningsgrupp vid kriminalvårdsstyrelsen för samordning av verkets åtgärder mot narkotikamissbruket på kriminalvårdsanstalterna. Som ett resultat av ledningsgruppens arbete skall ses det handlingsprogram mot narkotikamissbruk vid slutna lokalanstalter som kriminalvårdsstyrelsen igångsatt. Projektet tar i första hand sikte på fyra slutna lokalanstalter (Vänersborg, Gävle, Växjö och Hageby) och omfattar bl. a. rehabiliteringsprogram och åtgärdsplaner för de enskilda missbrukarna. Programmet omfattar också metoder för att försvåra införandet av droger till anstalten och åtgärder om narkotika ändå har förts in.

Till sist skall här också nämnas att regeringen hösten 1982 har tillkallat en särskild kommission mot narkotikamissbruket. Enligt sina direktiv (Dir. 1982:100) har kommissionen till uppgift att bl. a. lägga fram förslag till åtgärder som syftar till att kriminalvårdsanstalter och andra institutioner blir narkotikafria miljöer.

Med anledning av önskemålen i motion 887 om ökade vårdinsatser vill utskottet framhålla att man i ansträngningarna att komma till rätta med narkotikaproblemen vid anstalterna måste vidta åtgärder av vitt skilda slag. I linje med vad som sägs i motionen anser utskottet att åtgärder av repressivt eller kontrollerande slag inte är tillräckliga; sådana åtgärder måste så långt det är möjligt förenas med vård- och rehabiliteringsåtgärder. Enligt utskottets mening spelar de åtgärder som vidtas i detta hänseende – bl. a. genom verksamheten med narkotikafria avdelningar – en betydelsefull roll i sammanhanget. Detsamma torde gälla det handlingsprogram mot narkotikamissbruk vid några slutna lokalanstalter som kriminalvårdsstyrelsen nyligen satt i gång.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 887 inte är påkallad. Utskottet avstyrker alltså bifall till motion 887 i här behandlad del.

När det sedan gäller motionsönskemålen om ändringar i verkställighetsreglerna skall först sägas följande:

Som förut sagts beslutade riksdagen förra året med anledning av en proposition (1981/82:141) i ämnet ändringar i bl. a. lagen om kriminalvård i anstalt (kriminalvårdslagen). Syftet med ändringarna var att komma till rätta med narkotikamissbruk och brottslighet från de dömdas sida under anstaltstiden. De förslag som lades fram av regeringen grundade sig på permissionsutredningens bestänkande (Ds Ju 1981:14) Straffverkställighet för vissa långtidsdömda m. m. och remissbehandlingen därav.

Permissionsutredningens förslag innebar bl. a. att det skulle införas en särslagstiftning för vissa särskilt brottsbenägna långtidsdömda. Utredningen föreslog sålunda att det i brottsbalken skulle införas bestämmelser om s. k. särskild verkställighet. Tanken var att domstolen vid ådömande av fängelse i lägst fyra år skulle förordna om särskild verkställighet av straffet, om den

dömde hade gjort sig skyldig till särskilt allvarlig brottslighet som riktat sig mot eller medfört fara för liv eller hälsa och det med hänsyn till brottets art eller annars förelåg påtaglig risk för att han under verkställigheten skulle komma att fortsätta en sådan brottslig verksamhet.

Den särskilda verkställigheten skulle innebära att den intagne särbehandlades såväl beträffande vistelse utanför anstalten som i fråga om kontakter med personer utanför anstalten i förhållande till vad som skulle gälla för andra intagna. Utredningens förslag gick vidare ut på att särskilda riksanstalter med hög säkerhet och stor personaltäthet skulle avdelas för dem som skulle undergå särskild verkställighet.

Det förslag rörande särbehandling av vissa långtidsdömda som lades fram i propositionen utgick från den befintliga regeln om särbehandling av vissa långtidsdömda i 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen. Någon särskild verkställighetsform av det slag som permissionsutredningen förordat föreslogs alltså inte i propositionen. I propositionen togs också avstånd från tanken på att den domstol som dömer i brottmålet skall besluta om särbehandling.

Förslaget i propositionen innebar att bestämmelserna i 7 § tredje stycket skulle skärpas och stramas upp i olika hänseenden. Sålunda föreslogs en utvidgning av möjligheterna till särbehandling av intagna som kunde befaras komma att under verkställigheten ägna sig åt allvarlig brottslighet. Det föreslogs också att en uttrycklig föreskrift skulle tas in i lagrummet om att man vid bedömningen av om någon tillhör den kategori som avses i 7 § tredje stycket särskilt skulle beakta om straffet avsåg grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling av narkotika.

För att ytterligare strama upp regleringen föreslogs i propositionen att det i kriminalvårdslagen skulle anges inte bara att den nu aktuella kategorin av intagna skulle vara placerad på sluten anstalt utan också att placeringen skulle ske på sluten riksanstalt och företrädesvis då på sådan anstalt som är särskild lämpad att tillgodose kravet på hög säkerhet. Förslagen i propositionen innebar att alla former av vistelse utom anstalt för den berörda kategorin skulle förbjudas utom särskilda korttidspermissioner, som dock förutsatte synnerliga skäl. Förslagen i propositionen innebar också skärpning av bl. a. besökskontrollen beträffande intagna i sluten riksanstalt.

I anslutning till propositionen behandlade justitieutskottet också ett motionsyrkande om att permissionsutredningens förslag borde genomföras. Vidare förelåg till behandling ett motionsyrkande om att de föreslagna reglerna om särbehandling i kriminalvårdslagen skulle begränsas till att gälla personer som dömts för grov narkotikabrottslighet.

I sitt betänkande (JuU 1981/82:49) ställde sig utskottet avvisande till tanken på att införa en sådan särskild verkställighetsform som permissionsutredningen föreslagit. Utskottet anförde därvid bl. a. att utredningens förslag var förenat med icke obetydliga nackdelar från humanitär och behandlingsmässig synpunkt. Enligt vad utskottet framhöll fanns det vidare

anledning att hysa tvekan i fråga om förslagets effektivitet. – Med tanke på att syftet med den i propositionen föreslagna lagstiftningen var att söka motverka narkotikakriminaliteten ansåg utskottet att det skulle föra för långt att låta dem som dömts för andra brott också omfattas av regleringen, något som regeringsförslaget innebar. Utskottet föreslog därför att reglerna om särbehandling i 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen skulle begränsas till att gälla dem som dömts till fängelse i lägst två år för grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling av narkotika. I övrigt tillstyrkte utskottet regeringens förslag. En minoritet inom utskottet (c, fp) ville bifalla regeringens förslag beträffande 7 § kriminalvårdslagen. En annan minoritet (m) ville dels bifalla regeringens förslag beträffande 7 §, dels begära att regeringen skulle lägga fram förslag om en sådan särskild verkställighetsform som permissionsutredningen föreslagit.

Riksdagen beslutade i enlighet med vad utskottet hemställt (JuU 1981/82:49 och 60, rskr 361).

Den nya lagstiftningen trädde i kraft den 1 oktober 1982.

I motion 2158 begärs att permissionsutredningens förslag angående åtgärder för att få narkotikafria kriminalvårdsanstalter genomförs. I motion 1592 hemställs att riksdagen beslutar ändra 7 § kriminalvårdslagen på det sätt som hade föreslagits i proposition 1981/82:141. I motion 2112 förespråkas en skärpning av permissions- och besöksreglerna beträffande narkotikabrottslingar.

Kriminalvårdsstyrelsen har i en till regeringen den 27 januari 1983 inkommen framställning hemställt om vissa ändringar i kriminalvårdslagen. I framställningen föreslås att 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen ändras så att bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta också intagna som dömts för annan grov narkotikabrottslighet än sådan som f. n. anges i bestämmelsen; t. ex. den som dömts för försök eller stämpling till grovt narkotikabrott. Enligt kriminalvårdsstyrelsen bör bestämmelsen vara tillämplig på intagna som dömts för allt slags grov narkotikabrottslighet. Styrelsen föreslår vidare att reglerna om placering i avskildhet (20 § andra stycket) eller på specialavdelning (20 a § första stycket) på grund av risk för rymning eller fritagning utvidgas till att – i likhet med vad som gällde före de senaste, i det föregående beskrivna lagändringarna – omfatta även andra intagna än sådana som avses i 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen i dess nuvarande lydelse. – Efter remissbehandling övervägs kriminalvårdsstyrelsens framställning i justitiedepartementet.

Utskottet vill här först anmärka att riksdagen så sent som förra våren har tagit ställning till olika frågor rörande verkställighetsreglernas utformning och innehåll. Riksdagens beslut innebar, som framgår av det anförda, att riksdagen tog avstånd från sådana förslag som nu på nytt tas upp i motionerna 1592 och 2158. Mot denna bakgrund och med hänvisning till de överväganden som efter kriminalvårdsstyrelsens framställning pågår i regeringskansliet

anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen till något ändrat ställningstagande med anledning av motionerna 1592 och 2158. Utskottet avstyrker därmed bifall till motionerna i nu behandlade delar.

Med tanke på att reglerna om möjligheter för vissa narkotikadömda att få permission, liksom reglerna om besökskontroll, som framgår av det föregående nyligen har skärpts, anser utskottet att det i dessa hänseenden saknas skäl till sådana åtgärder som förespråkas i motion 2112. Utskottet avstyrker bifall till motionen i dessa delar.

Kriminalvård i familj

I motion 715 förordas att kriminalvård i familj genom vistelse utom anstalt enligt 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (kriminalvårdslagen) bör byggas ut som ett alternativ till fängelse för att i framtiden komma att omfatta relativt stora grupper av de dömda. Motionärerna fäster därvid uppmärksamheten särskilt på den försöksverksamhet med familjevård som bedrivs inom Stiftelsen Smålandsgårdar av kriminalvårdsstyrelsen och Försäkringsbranschens Service AB och som i första hand är inriktad på narkotikamissbrukare.

När en intagen genom vistelse utanför anstalt kan bli föremål för särskilda åtgärder som kan antas underlätta hans anpassning i samhället kan enligt 34 § kriminalvårdslagen medgivande att för ett sådant ändamål vistas utanför anstalten lämnas honom under lämplig tid, om särskilda skäl föreligger.

De flesta placeringarna av missbrukare enligt 34 § kriminalvårdslagen sker på behandlingshem eller i familjevård. Antalet sådana vistelser har stigit i takt med att antalet platser i behandlingshem och i familjehem har ökat. Efter att ha legat på en ungefärlig nivå av 450 om året sedan år 1977 ökade antalet vistelser enligt 34 § kriminalvårdslagen till 565 år 1982. Som angetts under avsnittet om åtgärder mot narkotikaproblem är i genomsnitt 60 missbrukare samtidigt placerade utom anstalt enligt detta lagrum.

Kriminalvårdsstyrelsen lägger ned stora ansträngningar på att bereda de intagna som har behov av det placering i behandlingshem eller familjehem, och styrelsen följer noggrant utvecklingen av denna behandlingsform. Kriminalvårdsstyrelsen har också initierat olika projekt för att vidga tillämpningsområdet.

Såsom utskottet tidigare framhållit i olika sammanhang bör starkt understrykas vikten av att så långt det är möjligt minska användningen av fängelsestraff och att, i de fall frihetsstraff ändå inte kan undvikas, de skadliga verkningarna därav motverkas så långt det går. I strävandena att lindra ett fängelsestraffs negativa effekter har möjligheten att medge vistelse utanför anstalt en betydelsefull uppgift att fylla. 34 § kriminalvårdslagen har vidare inneburit att anstaltsvården tillförts vidgade möjligheter för en förbättrad planmässig rehabiliteringsverksamhet, och bestämmelsen har även lett till att en bättre integrering mellan anstaltsvård och frivård har

kommit till stånd. Här skall också framhållas att placeringen av missbrukare utanför anstalt har en mycket viktig funktion när det gäller att differentiera de intagna på grundval av deras missbruksförhållanden.

Frågor med kriminal- och behandlingspolitisk anknytning inom de områden som nu har berörts övervägs f. n. på flera håll. Enligt sina direktiv har frivårdskommittén (Ju 1979:05) möjlighet att ta upp frågan om en ändrad utformning av 34 § kriminalvårdslagen och har också, enligt vad som upplysts, i sitt hittillsvarande arbete ägnat särskild uppmärksamhet åt frågan vilken roll placeringen enligt denna paragraf kan komma att få i ett reformerat påföljdssystem. Även den av regeringen nyligen tillkallade narkotikakommissionen har i uppdrag att se över frågor som är av betydelse för kriminalvården från de aktuella synpunkterna. Vidare ägnar socialberedningen (S 1980:07) uppmärksamhet åt dessa spørsmål. Härtill kommer även ett arbetet på området som bedrivs i interdepartementalt samarbete mellan bl. a. socialdepartementet och justitiedepartementet och med företrädare för kriminalvården.

Med hänvisning till det utredningsarbete som pågår på området finner utskottet inte skäl för riksdagen att med anledning av motionsönskemålet ta initiativ till någon åtgärd. Utskottet vill emellertid samtidigt ge till känna sin i princip positiva inställning till en ökad användning av familjevård och likartade behandlingsformer utom anstalt för dem som undergår fängelsestraff.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 715.

Frivårdshotell m. m.

I motion 887 riktas kritik mot att frivårdshotellen i Norrköping, Örebro och Sundsvall och inackorderingshemmet i Västerås omvandlas till anstalter eller anstaltsavdelningar och att personalen där överförs från frivården till anstaltsorganisationen.

Utskottet vill först erinra om att det är en grundläggande norm att de straffade har samma rätt till samhällets stödåtgärder som andra människor och att kriminalvården så långt det är möjligt skall undvika att bygga upp egna resurser som motsvarar dem som andra samhällsorgan förfogar över. Denna princip, den s. k. normaliseringsprincipen, har betonats i 1973 års kriminalvårdsreform. Det har också i samband med socialtjänstreformen slagits fast att kriminalvårdens klienter skall ha samma rätt till socialtjänstens insatser som andra medborgare (prop. 1979/80:1 del A s. 149).

Den bostadsbrist som råder på vissa orter i landet och de speciella svårigheter att skaffa bostad som ofta föreligger för exempelvis den som frigetts från ett fängelsestraff har medfört att det inom frivården har byggts upp vissa interna resurser på bostadsområdet. Det rör sig i första hand om frivårdshotell, inackorderingshem och s. k. insprängda lägenheter. Dessa

bostadsformer har tillkommit för att tillgodose rent akuta behov hos kriminalvårdens bostadslösa klienter.

Under beredningen av ärendet har utskottet erfarit att den bostadskapacitet som frivårdshotellen och inackorderingshemmen erbjuder på senare tid inte har utnyttjats till fullo. Det är enligt utskottets uppfattning rimligt att under sådana förhållanden låta de resurser som dessa frivårdsanläggningar och deras personal representerar komma till användning inom kriminalvårdens anstaltsorganisation, där behovet av resurstillskott är mycket stort. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 887 i här behandlade delar.

Straffverkställighet i den dömdes hemland

I motion 2158 förespråkas att utläningar med liten anknytning till Sverige i betydligt större utsträckning än f. n. bör avtjäna ådömda fängelsestraff i sina hemländer. Enligt motionärerna bör regeringen ta initiativ till att bilaterala avtal i ämnet kommer till stånd.

Verkställighet av fängelsestraff kan överföras mellan de nordiska länderna. Detta sker inte med stöd av någon konvention, utan samarbetet grundar sig på att enhetlig lagstiftning i ämnet upprätthålls inom Norden. För Sveriges del finns regler härom i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

När det gäller att överföra verkställigheten av ett fängelsestraff från Sverige till en utomnordisk stat eller omvänt finns f. n. en europeisk konvention från år 1970 om brottmålsdoms internationella rättsverkningar (brottmålsdomskonventionen). Sverige har som en av de första staterna tillträtt denna konvention. Hittills har konventionen i övrigt ratificerats av – förutom Danmark och Norge – Cypern, Turkiet och Österrike.

Enligt brottmålsdomskonventionen kan verkställigheten av frihetsberövande påföljd föras över från domlandet till en annan stat, bl. a. i fall då den dömda har sitt hemvist i den staten eller skall undergå annat frihetsstraff där. Detsamma gäller om verkställighet i den andra staten kan väntas underlätta den dömdes sociala anpassning liksom i vissa andra fall.

Huvudsakligen med anledning av Sveriges tillträde till brottmålsdomskonventionen har antagits en särskild lag (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Lagen går emellertid längre än vad konventionen ålägger fördragsslutande land. Detta gäller framför allt i två hänseenden. Dels ger den möjlighet att överföra verkställigheten till eller överta verkställigheten från andra främmande stater än dem som är anslutna till brottmålsdomskonventionen efter överenskommelse i det särskilda fallet. Dels ger lagen utrymme för bilaterala avtal om samarbete i verkställighetsfrågor mellan Sverige och andra stater.

Konventionen har hittills knappast alls tillämpats. Huvudskälet torde vara

att så få stater har ratificerat den. Ett annat skäl till att brottmålsdomskonventionen har fått så förhållandevis liten praktisk betydelse kan vara att den procedur som konventionen förutsätter är rätt komplicerad.

Inom Europarådet har nyligen utarbetats en ny konvention om "överförande av dömda", som lär ge utrymme för ett enklare förfarande. Konventionen har i dagarna undertecknats av Sverige. Den har öppnats för undertecknande också för USA och Canada, fastän dessa stater inte är medlemmar av Europarådet.

Det utrymme för bilaterala avtal i verkställighetsfrågor som 1972 års verkställighetslag ger har hittills inte utnyttjats. Vissa sonderingar har förekommit bl. a. i förhållande till USA, innan det stod klart att USA skulle kunna ansluta sig till den nya Europarådskonventionen. Enligt vad utskottet har erfarit pågår f. n. sonderingar om ett bilateralt avtal med Frankrike; även i förhållande till Peru har saken aktualiserats.

Utskottet behandlade förra året en motion om att Sverige borde verka för att utlänningar som dömts här i landet i större utsträckning borde avtjäna straffen i sina hemländer. I sitt av riksdagen godkända betänkande avstyrkte utskottet bifall till motionen (JuU 1981/82:44 s. 9 f) med hänvisning till bl. a. den kommande nya Europarådskonventionen och de sonderingar som skedde från svensk sida rörande bilaterala avtal i straffverkställighetsfrågor.

Såsom utskottet framhöll i sitt nyss nämnda betänkande kan det från många synpunkter – bl. a. humanitära – vara av värde att en här i landet dömd utlänning får möjlighet att avtjäna straffet i sitt hemland. Den ansträngda beläggningssituationen vid kriminalvårdens anstalter i förening med det förhållandet att relativt många utlänningar döms till fängelsestraff förtjänar också att beaktas i detta sammanhang. Dessa synpunkter har i linje med vad som sägs i motion 2158 giltighet framför allt när det gäller utlänningar med ingen eller ringa anknytning till Sverige. Intresset av att från Sverige kunna överföra straffverkställighet gäller i synnerhet i förhållande till sådana länder som har likartade rättssystem. Beträffande andra länder kan det emellertid enligt utskottets mening finnas anledning till viss försiktighet när det gäller att överföra verkställigheten; bl. a. måste beaktas skillnader i fråga om den vård och behandling som förekommer. I detta sammanhang vill utskottet understryka att möjligheten att överföra verkställigheten till annat land givetvis inte får innebära att man minskar de ansträngningar som görs för att förbättra förhållandena vid kriminalvårdens anstalter för de intagna som är utlänningar.

Som framgår av det anförda har en ny Europarådskonvention nyligen öppnats för undertecknande. Enligt utskottets uppfattning finns det goda skäl anta att den konventionen kommer att få större praktisk betydelse på området än brottmålsdomskonventionen. I linje med önskemålen i motion 2158 ligger också de sonderingar som sker från svensk sida rörande bilaterala avtal i straffverkställighetsfrågor som den svenska lagstiftningen ger utrym-

me för. Utskottet anser att det i detta hänseende inte påkallas någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet, och utskottet avstyrker bifall till motion 2158 i denna del.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förvaltning av fastigheter*
att riksdagen godkänner den i propositionen beräknade driftstaten.
2. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Kriminalvårdsanstalterna* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 222 561 000 kr.,
3. beträffande *narkotikaproblemen vid anstalterna*
att riksdagen avslår motion 1982/83:887 i denna del (yrkande 2 delvis),
4. beträffande *skärpning av verkställighetsreglerna för narkotikadömda m. m.*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1592 i denna del (yrkande 10), motion 1982/83:2112 i denna del (yrkandena 3 och 4) och motion 1982/83:2158 i denna del (yrkande 2),
5. beträffande *kriminalvård i familj*
att riksdagen avslår motion 1982/83:715,
6. beträffande *frivårdshotell m. m.*
att riksdagen avslår motion 1982/83:887 i denna del (yrkande 1 samt yrkande 2 delvis),
7. beträffande *straffverkställighet i den dömdes hemland*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2158 i denna del (yrkande 1).

3. **Frivården.** Regeringen har under punkt E 3 (s. 95–98) föreslagit riksdagen att till Frivården för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 194 450 000 kr.

Motion

I motion 1982/83:890 av Nils Svensson m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att medel under anslaget Kriminalvården anvisas för en assistenttjänst inom KrAmi-projektet, i syfte att underlätta samarbetet mellan myndigheter när det gäller att rehabilitera socialt handikappade och kriminellt belastade ungdomar.

Utskottet

Under denna punkt föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett förslagsanslag som innebär en ökning med drygt 8 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Sammanlagt föreslås ett anslag på 194 450 000 kr.

KrAmi (Kriminalvårdsklienter i Arbetsmarknadsinstitut) är ett samarbetsprojekt i Malmö mellan arbetsmarknadsinstitutet, arbetsförmedlingen, kriminalvårdsverket och Malmö kommun. KrAmi är organisatoriskt en del av arbetsmarknadsverket. Syftet med projektet är att genom arbetsplacering söka återföra socialt handikappade och kriminellt belastade ungdomar till en ordnad tillvaro. Verksamheten riktar sig till ungdomar mellan 18 och 24 år som är aktuella hos arbetsförmedlingen, kriminalvården och socialförvaltningen.

De myndigheter som ingår i projektet bidrar med tjänstemän för verksamheten; där ingår bl. a. arbetskonsulent, arbetsförmedlare, kriminalvårdsassistent, socialassistent och fritidsassistent.

I motion 890 anføres att kriminalvårdsstyrelsen inte längre anser sig ha möjlighet att avsätta pengar för kriminalvårdsassistent till KrAmi och att därför medel bör avdelas särskilt för detta ändamål inom projektet.

I regleringsbrevet för innevarande budgetår har föreskrivits att kriminalvårdsstyrelsen från anslagsposten Vårdkostnader får för behandlings- och stödtåtgärder använda högst 4 800 000 kr. Av detta belopp har kriminalvårdsstyrelsen fördelat 140 000 kr. till Övervakares och Kontaktpersoners Riksförbund, att användas för att avlöna en kriminalvårdsassistent inom KrAmi-projektet.

Vid utskottets beredning av motionsärendet har utskottet inhämtat att för nästa budgetår ingen ändring är avsedd att företas vad gäller tilldelning av medel för den ifrågavarande kriminalvårdsassistenten. Eftersom motionsönskemålet sålunda får antas bli tillgodosett påkallas ingen åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Frivården* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 194 450 000 kr.,
2. beträffande *rehabilitering – KrAmi*
att riksdagen avslår motion 1982/83:890.

4. Maskin- och verktygsutrustning m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 4 (s. 98) och hemställer

att riksdagen till *Maskin- och verktygsutrustning m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 19 100 000 kr.

5. **Engångsanskaffning av inventarier m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 5 (s. 98) och hemställer

att riksdagen till *Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 22 400 000 kr.

6. **Utbildning av personal m. fl.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 6 (s. 98 och 99) och hemställer

att riksdagen till *Utbildning av personal m. fl.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 11 375 000 kr.

7. **Byggnadsarbeten för kriminalvården.** Regeringen har under punkt E 7 (s. 99–103) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten för kriminalvården inom de kostnadsramar som har förordats i propositionen, dels bemyndiga regeringen att fastställa tillgångsvärden i enlighet med vad som har anförts i propositionen, dels till Byggnadsarbeten för kriminalvården för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 27 500 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:404 av Karin Ahrlund (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp) hemställs att riksdagen begär att regeringen lämnar igångsättningstillstånd för kriminalvårdsanstalterna i Ystad och Malmö så snart projekteringen är klar.

I motion 1982/83:886 av Kerstin Andersson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna angelägenheten av att lokalanstalt i Vänersborg ges hög prioritet vid fördelning av investeringsmedel för statligt byggande (delvis).

I motion 1982/83:887 av Per Israelsson m. fl. (vpk) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de stora riksanstalternas omfång (yrkande 2 delvis).

I motion 1982/83:1751 av Ralf Lindström m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att – inom ramen för medel till byggnadsarbeten för kriminalvården – en ombyggnad av den nedlagda militärarresten på Stumholmen i Karlskrona till häkte bör komma tillstånd.

Utskottet

Riktlinjer i fråga om utformningen av kriminalvårdens anstalter antogs genom 1973 års kriminalvårdsreform. Riksdagen har därefter vid behand-

lingen av 1980 års budgetproposition godkänt en principplan för förändringar i lokalanstaltsorganisationen (prop. 1979/80:100 bil. 5 s. 68–72, JuU 34 s. 1–4, rskr 282). Planen innebär att nya lokalanstalter uppförs i områden som f. n. har brist på lokalanstaltsplatser. Vidare förutsätts i planen att ett antal anstalter från 1800-talet samt vissa andra anstalter som är i mycket dåligt skick byts ut.

År 1982 godkände riksdagen en plan för ett successivt inrättande av mindre bostadsavdelningar vid riksanstalterna Tidaholm, Hall och Norrtälje (prop. 1981/82:141, JuU 49 och 60, rskr 361).

Regeringens förslag under förevarande punkt innebär bl. a. att kostnadsramar beräknas för nya lokalanstalter i Karlskoga (30,4 milj. kr.) och i Kristianstad (28,4 milj. kr.) samt för tidigare lagda byggnadsobjekt vid kriminalvårdsanstalterna Hinseberg, Luleå, Roxtuna, Smälteryd, Tidaholm och Umeå (sammanlagt 25,5 milj. kr.). Vidare beräknas kostnadsramar om 25,8 milj. kr. för inrättande av mindre bostadsavdelningar vid kriminalvårdsanstalterna Hall, Norrtälje och Tidaholm samt för en ny bostadspaviljong vid den sistnämnda anstalten.

I motion 887 begärs ett riksdagsuttalande om att de stora riksanstalterna inte skall ökas ut genom tillbyggnader av speciellt slag.

De tillbyggnader till riksanstalterna som redovisas i budgetpropositionen ligger enligt utskottets mening helt i linje med den plan för inrättande av mindre bostadsavdelningar som riksdagen enhälligt godkände förra året. Verksamheten syftar inte till att öka platsantalet vid dessa anstalter utan till att motverka den minskning av platsantalet som inrättandet av mindre bostadsavdelningar leder till. Samtidigt underlättas differentieringen av de intagna. Något sådant uttalande som motionärerna begär kan utskottet inte ställa sig bakom, och utskottet avstyrker bifall till motion 887 i här behandlad del.

I motionerna 404 och 889 begärs att riksdagen skall uttala sig för byggande av lokalanstalter i Malmö, Ystad och Vänersborg. Till stöd för yrkandena åberopas bl. a. sysselsättningspolitiska skäl.

Med anledning av motionsyrkandena vill utskottet först erinra om att beläggningsutvecklingen, som berörts i det föregående, medfört att lokalanstaltsbyggandet har måst intensificeras och att gamla anstalter inte har kunnat läggas ned i enlighet med 1980 års principplan. F. ö. vill utskottet endast hänvisa till att frågorna om uppförande av nya lokalanstalter i Malmö, Ystad och Vänersborg är aktualiserade inom regeringskansliet. I budgetpropositionen anger departementschefen sålunda att anstalterna i Malmö och Ystad bör uppföras så snart tidigare läggning av statliga byggnadsprojekt behövs i regionen. Han anger också att en ny lokalanstalt planeras i Vänersborg.

Vad nu sagts gäller emellertid även för andra orter, och utskottet kan inte – utöver vad regeringens prioritering innebär – förorda byggande av lokalanstalter i vissa orter framför andra. Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motion 404 och motion 886 i här behandlad del.

I motion 1751 begärs att riksdagen skall uttala sig för att den nedlagda militärarresten på Stumholmen i Karlskrona byggs om till häkte.

Motionsspörsmålet sammanhänger med problemet med överbeläggning inom häktesorganisationen i södra Sverige. Utskottet ser allvarligt på detta problem även om viss förbättring kan förutses bl. a. som resultat av den byggnadsverksamhet för polisväsendet som pågår och planeras i Trelleborg och Malmö. Saken är uppmärksammas både av kriminalvårdsstyrelsen och inom regeringskansliet. Frågan om utnyttjande av militärarresten i Karlskrona har sålunda förts fram av styrelsen senast i anslagsframställningen för nästkommande budgetår. Byggnadsstyrelsen har nyligen redovisat bedömningsunderlag för val av plats för häktesbyggnad i Karlskrona, och frågan övervägs f. n. inom regeringskansliet. I anslutning till motionsspörsmålet vill utskottet endast framhålla att utskottet utgår från att regeringen uppmärksam följer utvecklingen av beläggningen inom häktesorganisationen i södra Sverige och föranstaltar om de åtgärder som påkallas. Däremot anser utskottet inte att riksdagen bör göra något sådant uttalande i den för regeringen redan aktualiserade frågan om anordnandet av häktesplatser i Karlskrona som begärs i motion 1751. Utskottet avstyrker bifall till motionen.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens begäran om bemyndigande att besluta om byggnadsarbeten för kriminalvården och att fastställa tillgångsvärden, och utskottet godtar regeringens medelsberäkning.

Utskottet hemställer

1. beträffande *kostnadsramar*
att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten för kriminalvården inom de kostnadsramar som har förordats i propositionen.
2. beträffande *tillgångsvärden*
att riksdagen bemyndigar regeringen att fastställa tillgångsvärden i enlighet med vad som har anförts i propositionen.
3. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen till *Byggnadsarbeten för kriminalvården* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 27 500 000 kr.,
4. beträffande *tillbyggnad till riksanstalter*
att riksdagen avslår motion 1982/83:887 i denna del (yrkande 2 delvis),
5. beträffande *byggande av lokalanstalter i Malmö och Ystad*
att riksdagen avslår motion 1982/83:404,
6. beträffande *byggande av lokalanstalt i Vänersborg*
att riksdagen avslår motion 1982/83:886 i denna del (delvis),

7. beträffande *häkte i Karlskrona*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1751.

Stockholm den 7 april 1983

På justitieutskottets vägnar

LISA MATTSON

Närvarande: Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstänga (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Inger Wickzén (m), Birthe Sörestedt (s) och Elving Andersson (c).

Reservationer

1. Skärpning av verkställighetsreglerna för narkotikadömda m. m. (punkt 2, mom. 4)

Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m) och Inger Wickzén (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Utskottet vill" och slutar på s. 8 med "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis slå fast att narkotikasituationen inom kriminalvårdens anstalter påkallar att särskilda åtgärder, utöver dem som beslutades förra året, vidtas på lagstiftningssidan. Även intresset av att förhindra att de som dömts för särskilt allvarlig brottslighet fortsätter kriminalitet under verkställighetstiden fordrar enligt utskottets bedömning en lagstiftning av mer långtgående slag. Utskottet finner det angeläget att man inför en ordning som ger utrymme för särbehandling av intagna i betydligt större utsträckning än vad den nuvarande, sedan den 1 oktober 1982 gällande lagstiftningen medger. Vad som i detta hänseende föreslås i motion 1592 anser utskottet mindre ändamålsenligt; förslaget i den motionen torde knappast tillgodose de syften som nyss angetts. Härtill kommer att de brister som kan vidlåda kriminalvårdslagen genom kriminalvårdsstyrelsens framställning är uppmärksammade inom regeringskansliet. I detta läge är det enligt utskottets mening knappast påkallat att riksdagen nu, såsom föreslås i motion 1592, beslutar ändra reglerna om särbehandling i 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen. Utskottet avstyrker således bifall till motion 1592 i denna del.

Däremot anser utskottet i linje med önskemålen i motion 2158 att det utöver den reglering som finns i kriminalvårdslagen bör övervägas en ordning som innebär att en särskild verkställighetsform tillskapas för vissa särskilt

brottsbenägna långtidsdömda. Ett förslag härom lades fram av permissionsutredningen. Enligt utskottets mening skulle utredningens förslag på ett effektivt sätt bidra till att hindra de mycket grova narkotikabrottslingarnas samhällsnedbrytande verksamhet och därmed kanske också rädda livet på människor som eljest skulle dragits in i narkotikaberoende. Skall detta syfte kunna nås är det å andra sidan ofrånkomligt att man åtminstone i någon mån får göra avkall på de principer som normalt präglar svensk kriminalvård. Samtidigt måste man dock komma ihåg att det här är fråga om ett mycket litet antal dömda, som medvetet kalkylerat med risken för upptäckt och som är utomordentligt farliga för samhället och många av dess enskilda medlemmar. Att samhället vidtar alla rimliga åtgärder för att förhindra narkotikamissbrukets utbredning är f. ö. förestavat av starka humanitära skäl.

Sammantaget finner utskottet att övervägande skäl talar för att den reglering i fråga om särbehandling av vissa långtidsdömda som finns i kriminalvårdslagen bör kompletteras med regler om en särskild verkställighetsform för vissa särskilt brottsbenägna, farliga personer som dömts till lägst fyra års fängelse. Dessa regler bör, såsom anförs i motion 2158, i huvudsak utformas efter permissionsutredningens linjer. Utskottet anser att det från rättssäkerhetssynpunkt är viktigt att förordnande om särskild verkställighet görs av domstol.

Den reglering rörande en särskild verkställighetsform som utskottet förordar påkallar ganska omfattande lagändringar. Det bör ankomma på regeringen att utarbeta förslag till erforderlig författningstext. Ett lagförslag i ämnet bör snarast föreläggas riksdagen.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets nu gjorda ställningstagande innebär också att önskemålen i motion 2112 i aktuella delar är tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande skärpning av verkställighetsreglerna för narkotikadömda m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2158 i denna del (yrkande 2) och med anledning av motion 1982/83:2112 i denna del (yrkandena 3 och 4) samt med avslag på motion 1982/83:1592 i denna del (yrkande 10) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

2. Skärpning av verkställighetsreglerna för narkotikadömda m. m. (punkt 2, mom. 4)

Gunilla André (c), Hans Petersson i Röstånga (fp) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Utskottet vill" och slutar på s. 8 med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening utgör de ändringar i 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen i fråga om särbehandling av vissa långtidsdömda som riksdagen beslutade förra året en i och för sig välbehövlig skärpning av regleringen på området. Även om det var särskilt angeläget att regleringen kom att omfatta intagna som dömts för grov narkotikabrottslighet, anser utskottet att det var mindre välbetänkt att begränsa tillämpningen till dessa speciella fall. Ty också i fråga om andra kategorier av brottslingar än sådana som dömts för renodlad narkotikakriminalitet finns det onekligen ett behov av särbehandling. I narkotikabrottslighetens spår följer också ibland grövre våldsbrott. Även annan allvarlig sidobrottslighet förekommer. I sammanhanget kan det förtjäna att erinras om att 7 § tredje stycket kriminalvårdslagen i tidigare lydelse enligt förarbetena tog sikte också på andra lagöverträdare än sådana som dömts för grov narkotikabrottslighet, nämligen sådana som ägnat sig åt annan brottslighet av särskilt allvarlig karaktär och därigenom visat likgiltighet för annans liv eller hälsa eller särskild hänsynslöshet. Som exempel på sådan brottslighet nämndes i förarbetena väpnade bank- eller postrån samt annan förmögenhetsbrottslighet vid vilka gärningsmannen visat hänsynslöshet, t. ex. genom att använda sprängmedel (prop. 1978/79:62 s. 22 f). Enligt utskottets mening måste risk för sådan brottslighet också kunna beaktas vid bedömningen av frågan om särbehandling. Det lagförslag som lades fram i proposition 1981/82:141 skulle ha möjliggjort detta. Kriminalvårdsstyrelsens framställning till regeringen tar inte sikte på den här berörda problematiken.

Mot den angivna bakgrunden bör riksdagen nu, som begärs i motion 1592 i denna del, besluta om den lagändring som hade föreslagits i den nyss nämnda propositionen. Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 1983.

Beträffande önskemålen i motion 2158 om att genomföra permissionsutredningens förslag anser utskottet att det saknas skäl till annat ställningstagande i frågan än det som utskottet gjorde förra året. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionen i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *skärpning av verkställighetsreglerna för narkotikadömda m. m.*

att riksdagen med avslag på motion 1982/83:2112 i denna del (yrkandena 3 och 4) och motion 1982/83:2158 i denna del (yrkande 2) samt med anledning av motion 1982/83:1592 i denna del (yrkande 10) antar följande förslag till

Lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §¹

Vid fördelning av de intagna mellan öppna och slutna anstalter iakttages följande.

Intagen bör placeras i öppen anstalt, om icke annan placering är påkallad med hänsyn till föreliggande fara för att han avviker eller eljest av säkerhetsskäl eller med hänsyn till att möjlighet bör beredas honom till sådant arbete eller sådan undervisning, utbildning eller särskild behandling som icke lämpligen kan anordnas i öppen anstalt.

Den som har dömts till fängelse i lägst två år för *grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling av narkotika* skall placeras i slutna anstalt, om det med hänsyn till arten av hans brottslighet eller annars kan befaras att han är särskilt benägen att fortsätta en brottslig verksamhet av allvarlig karaktär innan verkställigheten i anstalt har avslutats.

Den som har dömts till fängelse i lägst två år skall placeras i slutna anstalt, om det med hänsyn till arten av hans brottslighet eller annars kan befaras att han är särskilt benägen att fortsätta en brottslig verksamhet av allvarlig karaktär innan verkställigheten i anstalt har avslutats. *Vid bedömningen skall särskilt beaktas, om straffet avser grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling av narkotika.*

Tredje stycket gäller ej, om annan placering krävs för en ändamålsenlig förberedelse av förestående frigivning eller annars synnerliga skäl föreligger för placering i öppen anstalt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹ Senaste lydelse 1982:401.